

rium ac Liuiam, illum metu, hanc² nouercalibus odiis, suspecti & iniuifi iuuenis cadem festinauissē. Nuntianti centurioni (^b vt mos militie) factum esse quod imperasset, neque imperasse sese, & rationem facti reddendam apud senatum respondit. Quod postquam Sallustius Crispus particeps secretorum (is ad tribunum miserat codicillos) comperit, metuens ne reus subderetur, iuxta periculoso, ficta seu vera promeret, mouit Liuiam, ne arcana domus, ne consilia amicorum, ministeria militum vulgarentur, neue Tyberius^c vim principatus resolueret, cuncta ad senatum vocando: eam conditionem esse imperandi, vt non aliter ratio constet, quam si vni reddatur. At Romæ ruere in seruitium Consules, Patres, Eques, quanto quis inlustrior, tanto magis falsi ac festinantes, vultuque cōposito,^f ne leti excessu principis, neu tristiores primordio, lacrymas, gaudium, questus adulatione miscebant. Sextus Pompeius, & Sext. Apuleius Cosl. Primi^e in verba Tyberii Cæsaris iurauere, apudque eos Seius Strabo, & C. Turranius, ille pretoriarum cohortium præfectus, hic annonæ. mox senatus, milesque, & populus. Nam Tibe-

¹ Forte legendū, nec pro ne & tuu, sed hoc conū vsque ad illud, primordio, potius crediderim nō esse Tacitū: sed * margine irrepsit in contextum.

OBSERVATIONES.

a Nouercali odio intensus nihil est. certē nouerca per arō caret suspitione, si atrox aliquod facinus admissum est, quod inde profectum esse quisquam suspicari possit.

b Qui mos militie est, omnibus in rebus seruandus est, nempe, simulatque imperata facta sunt, cui id negotij datum est, continuo id ipsum an ex animi sententia, an vero secus cesserit, imperatori, aut ei, a quo mandata accepit, renuntiare debet.

c Nunquam non princeps, si quod facinus admissum est, quod hominum opinionibus turpe est, esse id in suam ipsius vilitatem reducat, aut etiam ab se profectum est, eo que ipse mirifice letatur, ei se autorem esse pernegare debet, & suo exemplo homines docere, nihil esse vile, quod non idem honestum sit, sic lib. i. histor. Obuius, inquit, in palatio Iulius Atticus spiculator cruentum gladium ostentans, occisum a se Orthonem clamauit: & Galba, Commilito, inquit, quis iustis?

d Prudentia principis tribus in rebus potissimum perspicitur; si, quæ occulta, & arcana esse debent, recondit; si fidelibus, & prudentibus amicorum consiliis paret; si eorum ministeria, sine quibus imperium administrari non potest, nunquam vulgat. Itaque mandet memoriae princeps, nō minus sua interesse, quæ, mandatu suo, occultè facta sunt, recondi, quam ea, prius quam fierent, non vulgari intersuit.

e Vis principatus in eo consistit, vt omnia non ad senatum, aut ad magistratus, sed ad vnum principem vocentur; neque cuiquam, nisi vni ipsi, eorum omnium, quæ aguntur, ratio reddatur.

f Principe mortuo, amicus principis (hos hodie vocamus aulicos) vultu neque in nimium dolorem, neque in immoderatam lætitiā composito esse, sed lacrymas ob excessum superioris principis obortas temperare gaudio debet; nempe, vt probet nouo principi, se non tam id dolere, quod superior vita concessit, quam ipsius imperio, & principatu letari; seque eius honorem summa gratulatione excipere.

g Is qui in principatu nondum adulto, & confirmato retens successit, rebus omnibus hanc præsertere debet, vt, scilicet, supremi magistratus in sua verba iurent; mox senatus, miles, & populus; hoc est, ij omnes, quorum in manu resp. esse creditur, nempe, vt ij, quibus publica munia mandata sunt, planè intelligant, nihil in rep. agi, quod non ad principem referri oporteat. cum vnius ipsius persona, autoritate, dignitate, ac maiestate singulorum salus contineatur.